

VEILEDER FOR EN

TRAFIKKSIKKER KOMMUNE

HORDALAND
FYLKESKOMMUNE

TRYGG TRAFIKK

KOMMUNE S. 4

BARNEHAGE S. 6

SKOLE S. 8

“

Folk bor og ferdes i kommuner, der skjer også trafikkulykkene. Trafikksikker kommune skal bevisstgjøre og begeistre, men først og fremst bidra til å forebygge ulykker og redde liv.

Mangeårig ordfører i Nord-Fron kommune, tidligere leder av KS og fylkespolitiker i Oppland, Gunnar Tore Stenseng.

TRAFIKKSIKKER KOMMUNE

- systematisk arbeid for et trygt lokalmiljø

Godt trafikksikkerhetsarbeid gir kommunen bra omdømme, færre skader og fornøyde innbyggere.

Kommunen er en viktig aktør i arbeidet med å forebygge trafikkulykker. Som veieier, barnehage - og skoleeier, arbeidsgiver, kjøper av transporttjenester og ansvarlig for beboernes helse og trivsel har kommunen et stort ansvar for å forebygge ulykker. Gjennom lover og forskrifter har kommunen plikt til å arbeide systematisk med trafikksikkerhet på tvers av etater.

For å lykkes må alle kommunens etater involveres i arbeidet og den enkelte etatsleder ta sitt delansvar. Arbeidet må forankres i den politiske og administrative ledelsen.

Trygg Trafikk har utarbeidet kriterier for en trafikksikker kommune. I løpet av perioden 2014-2017 vil de fleste fylkeskommuner legge konseptet «Trafikksikker kommune» til grunn når kommunene stimuleres til å arbeide systematisk med trafikksikkerhet. Flere fylker legger allerede i dag disse kriteriene til grunn for en godkjenningsordning, som igjen utløser fylkeskommunale midler.

Å bli godkjent betyr ikke at det ikke skjer trafikkulykker, men godkjenningen er et kvalitetsstempel for godt, målbevisst og helhetlig arbeid med trafikksikkerhet.

I dette heftet finner du kriterier og sjekklister som er verktøy for ledere på ulike nivå i kommunen. Det er ikke utfyllende, men er gode eksempler på hvordan trafikksikkerhetsarbeidet bør bygges opp. Det gir eksempler på hvordan ulike tiltak i en kommunal trafikksikkerhetsplan bør konkretiseres.

På nettsiden www.trafikksikkerkommune.no finner du mer informasjon om kriteriene, flere gode eksempler, og de ulike lover og forskrifter som gjelder kommunens ansvar for trafikksikkerhet.

KRITERIER FOR TRAFIKKSIKKER KOMMUNE

- ✓ Kommunen har forankret ansvaret for trafikksikkerhetsarbeidet hos ordfører og rådmann. Delansvar kan ligge hos den enkelte etatsleder
- ✓ Kommunen har et utvalg med ansvar for trafikksikkerhet.
- ✓ Kommunen har innarbeidet trafikksikkerhet i HMS/internkontrollsystemet som inneholder regler for reiser og transport i kommunens regi, og ved kjøp av transporttjenester.
- ✓ Kommunen har oppdatert oversikt over trafikkulykker og trafikkuhell (materiellskader) i kommunen.
- ✓ Kommunen har en trafikksikkerhetsplan som er forankret i fylkets trafikksikkerhetsplan. Planen har rullerings- og rapporteringsrutiner. Planen ivaretar både holdningsbearbeidende/trafikantrattede- og fysisk tiltak.
- ✓ Kommunen har innarbeidet kriteriene / sjekklistene for kommunens sektorer (HR, barnehage, skole, kultur, helse og vei).
- ✓ Kommunen påvirker lag og foreninger til å innarbeide regler for trafikksikkerhet i sin virksomhet.

“

Denne veilederen er et nyttig og oversiktlig hjelpemiddel i det kommunale trafikksikkerhetsarbeidet

*Rådmann Rolf Kåre Jensen,
Bodø kommune*

► SJEKKLISTE RÅDMANN

SJEKKPUNKT	TEMA/SPØRSMÅL	JA	NEI	AVVIK
	Kommunens trafikksikkerhetsarbeid er forankret hos ordfører og rådmann.			
	Rådmann rapporterer årlig til kommunestyret.			
	Kommunen har et utvalg med ansvar for trafikksikkerhet.			
	Kommunen har rutiner for avvikshåndtering.			
	Kommunen har innarbeidet trafikksikkerhet i HMS/ internkontrollsystemet.			
	Kommunen har regler for reiser og transport i kommunens regi.			
	Kommunen har regler ved kjøp av transporttjenester.			
	Kommunen har en operativ trafikksikkerhetsplan med rullerings- og rapporteringsrutiner.			
	Planen ivaretar både holdningsbearbeidende og fysisk tiltak.			
	Alle kommunens areal- og reguleringsplaner vurderes mht trafikksikkerhet.			
	Alle areal- og reguleringsplaner legges fram for barnas talsperson.			
	Kommunen har en oppdatert oversikt over trafikkulykker og trafikkuhell i kommunen.			
	Etatsledere har overfor rådmannen rapporteringsansvar for tiltak innenfor egen sektor (jfr trafikksikkerhetsplanen)			
	Trafikk og trafikkulykker inngår i kommunens folkehelsearbeid.			
	Kommunen har implementert kriteriene for «Trafikksikker barnehage».			
	Kommunen har implementert kriteriene for «Trafikksikker skole».			
	Kommunen har konkrete tiltak for å påvirke frivillige lag og organisasjoner til å integrere retningslinjer for transport i egen virksomhet.			

KRITERIER FOR TRAFIKKSIKKER BARNEHAGE

Trafikksikkerhet i barnehagen generelt

- ✓ Trafikkopplæring integreres som en del av barnehagens omsorgs- og opplæringsarbeid og nedfelles i barnehagens årsplan.
- ✓ Det stilles krav til busselskap og drosjer om belter og trafikksikker atferd ved kjøp av transporttjenester.
- ✓ Ansatte kjenner rutiner for håndtering av uforutsette faresituasjoner og hendelser på turer.
- ✓ Barnehagen har utarbeidet rutiner for å ivareta sikkerheten på turer til fots, med bil eller buss

Trafikkopplæringen i barnehagen

- ✓ Barna lærer enkle trafikkregler for fotgjengere.
- ✓ Barna lærer om sikring i bil, sykkelhjelm og refleks.

Samarbeid mellom barnehage og hjem

- ✓ Rutiner for å ivareta barnas sikkerhet ved barnehagens parkeringsplass og port gjennomgås årlig med foreldre og ansatte.
- ✓ Det stilles "krav" til foreldre om å sikre barn på vei til og fra barnehagen.
- ✓ Trafikksikkerhet og trafikkopplæring er et integrert tema på foreldremøter.
- ✓ Foreldre involveres i barnehagens trafikksikkerhetsarbeid.

“

Sjekklista for «trafikksikker barnehage» har vært nyttig for oss for å sjekke ut kvaliteten på vårt trafikksikkerhetsarbeid.

Anne Gundersen, Styrer i Furunabben barnehage, Våler kommune (Landets første Trafikksikre barnehage)

▶ SJEKKLISTE BARNEHAGE

SJEKKPUNKT	TEMA/SPØRSMÅL	JA	NEI	AVVIK
	<p>Barnehagen har gjennomført opplæringen i henhold til årsplanen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Barna får opplæring i regler for fotgjengere. • Barna lærer om ulike skilt. • Barnehagen trener barna i ulike situasjoner i trafikken. • Barna lærer å krysse vegen/ikke trygt i gangfelt/blikk-kontakt, ikke krysse før bilen har stanset. • Barna lærer om refleks, sykkelhjelme og bilbelte. 			
	<p>Barnehagen har utarbeidet retningslinjer for:</p> <ul style="list-style-type: none"> • turer til fots, med bil, og buss • ansattes og foreldres parkering utenfor barnehagen • kartlagt uteområdet utenfor barnehagen med tanke på risikomomenter 			
	Det er utarbeidet regler for antall barn pr voksen ved turer utenfor barnehagens område.			
	Det er utarbeidet rutiner for ulykkehåndtering.			
	Barnehagen har årlig trafiksikkerhet som tema på foreldremøte.			
	Det stilles krav til at transportøren om forsvarlig sikkerhetsutstyr, ved bestilling av buss/minibuss.			
	Ved turer med buss eller bil skal gjeldende lovverk og barnehagens retningslinjer følges.			
	Det stilles krav til bruk av fluoriserende vester ved alle turer utenfor barnehagen.			
	<p>I forbindelse med foresattes henting og bringing har barnehagen fokus på</p> <ul style="list-style-type: none"> • Porten i barnehagen skal alltid være lukket. • Ved henting skal ingen barn forlate barnehagen uten sammen med foresatte • Utenfor barnehagen skal biler parkeres slik at risikoen for ulykker ved rygging reduseres. 			
	Barnehagen ledelse har kartlagt barnehagens nærområde med tanke på risikofaktorer, herunder parkering, krysningpunkter, belysning, vegetasjon mm. Kartleggingen og eventuelle forslag til utbedringer er rapportert til kommunens ledergruppe			

KRITERIER FOR TRAFIKKSIKKER SKOLE

Trafikksikkerhet i skolen generelt

- ✓ Skolen har en plan for å ivareta elevenes sikkerhet til og fra skolen, enten de går, sykler eller blir kjørt.
- ✓ Skolen har utarbeidet rutiner for å ivareta sikkerheten på turer til fots, på sykkel, i bil/buss eller med kollektivtransport i skolens regi.
- ✓ Skolen har gode rutiner for at planene blir fulgt av de ansatte og har en trafikkansvarlig lærer.

Trafikkopplæringen i skolen

- ✓ Skolen har integrert trafikkopplæring i lokal læreplan/ årsplan i tråd med Kunnskapsløftets kompetansemål.
- ✓ Skolen legger til rette for at det blir gjennomført god trafikkopplæring (for eksempel ved innkjøp av materiell eller kursing av ansatte).

Samarbeid mellom skole og hjem

- ✓ Skolens læreplan for trafikk er årlig tema på foreldremøte.
- ✓ Foreldre blir involvert i skolens trafikksikkerhetsarbeid for eksempel gjennom Foreldrenes arbeidsutvalg (FAU).

“

Anerkjennelsen vi fikk ved å bli godkjent som trafikksikker skole har vært med på å bevisstgjøre skolens ledelse om betydningen av helhetlig trafikksikkerhetsarbeid

Rektor Astrid Aase Hodneland, Sunde skole, Stavanger kommune (landets første trafikksikre skole)

▶ SJEKKLISTE SKOLE

SJEKKPUNKT	TEMA/SPØRSMÅL	JA	NEI	AVVIK
	<p>Skolen har integrert trafikkopplæring i årsplanen på de ulike trinn i samsvar med Kunnskapsløftets kompetansemål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skolen har hjelpåbud for elevene ved sykkelturer i skolens regi. • Skolens sykkelopplæring inneholder teori, ferdighetstrening og sykkeltraining i trafikalt miljø. • Sykkelopplæringen gjennomføres over tid på mellomtrinn. • Personlig verneutstyr som sykkelhjelme, refleks og bilbelte inngår i undervisningen på småtrinn, mellomtrinn og ungdomstrinn. • Sykkelregler for gående og syklister er en integrert del av undervisningen på små og mellomtrinn. 			
	<p>Skolen har utarbeidet retningslinjer for turer til fots, på sykkel, med bil og buss:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Retningslinjene er nedfelt i skolens internkontrollforskrift. • Retningslinjene følges opp årlig. • Retningslinjene er gjort kjent for elever, ansatte og foresatte 			
	Det er utarbeidet rutiner for ulykkeshåndtering.			
	Skolen har årlig trafiksikkerhet som tema på foreldremøte.			
	Skolen har en trafikkansvarlig lærer.			
	Skolens ledelse har kartlagt skolens nærområde med tanke på risikofaktorer, herunder parkering, krysningspunkter, belysning, vegetasjon mm. Kartleggingen og eventuelle forslag til utbedringer er rapportert til kommunens ledergruppe			

KRITERIER FOR **TEKNISK ETAT**

- ✓ Teknisk etat har ansvar for kommunens drift og vedlikehold av kommunens veier og har innarbeidet rutiner slik at trafikksikkerheten i størst mulig grad blir ivaretatt
- ✓ Teknisk etat planlegger og gjennomføre de fysiske trafikksikkerhetstiltak som er prioritert innenfor kommunens økonomiske rammer

KRITERIER FOR **HELSE- OG OMSORGSETAT, FOLKEHELSE-KOORDINATOR, HMS-ANSVARLIG**

- ✓ Etaten har oversikt over helsetilstanden i kommunen og tiltak for å forebygge ulykker (herunder trafikkulykker)
- ✓ fremmer folkehelse, spre opplysning og gi råd om hva innbyggerne selv kan gjøre for å forebygge skader.

KRITERIER FOR **KULTURETAT**

- ✓ legge til rette for fritidsaktiviteter for alle innbyggerne.
- ✓ ha oversikt over kommunens frivillige lag og organisasjoner.
- ✓ stimulere og forsterke det frivillige trafikksikkerhetsarbeidet.

► SJEKKLISTE TEKNISK

SJEKKPUNKT	TEMA/SPØRSMÅL	JA	NEI	AVVIK
	Teknisk etat har utarbeidet prioriteringsliste for fysiske trafikksikkerhetstiltak på kommunal vei som rulleres årlig.			
	Teknisk etat har prioriteringsliste for trafikksikkerhetstiltak på fylkes- og riksvei som rulleres årlig.			
	Teknisk etat har rutiner for å søke fylkeskommunale midler til fysiske trafikksikkerhetstiltak.			
	Teknisk etat har rutiner for brøyting / snørydding på skoleveier.			
	Teknisk etat har system for å kvalitetssikre reguleringsplaner i forhold til trafikksikkerhet.			
	Teknisk etat har rutiner for å kvalitetssikre trafikksikkerheten i forbindelse med anleggsvirksomhet i kommunen.			
	Teknisk etat har utarbeidet rutiner for håndtering av innspill på trafikksikkerhetstiltak fra andre etater/organisasjoner og publikum			

► SJEKKLISTE HELSE/HMS

SJEKKPUNKT	TEMA/SPØRSMÅL	JA	NEI	AVVIK
	Arrangerer trafikksikkerhetskurs for ansatte i hjemmetjenesten.			
	Arrangerer kurs for kommunens helsesøster (barn i bil, trafikkopdragelse, refleks mm).			

► SJEKKLISTE KULTUR

(etat med overordnet ansvar for frivillige lag og foreninger)

SJEKKPUNKT	TEMA/SPØRSMÅL	JA	NEI	AVVIK
	Sender ut informasjon til lag og foreninger om eventuelle fylkeskommunale midler til adferdsrettede trafikksikkerhetstiltak.			
	Stimulerer lag og foreninger til å innarbeide regler for transport / reisepolicy innenfor egen virksomhet.			

UTDRAG FRA AKTUELLE LOVER OG FORSKRIFTER:

FOLKEHELSELOVEN

§ 4. Kommunens ansvar for folkehelsearbeid

Kommunen skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, bidra til utjevning av sosiale helseforskjeller og bidra til å beskytte befolkningen mot faktorer som kan ha negativ innvirkning på helsen.

Kommunen skal fremme folkehelse innen de oppgaver og med de virkemidler kommunen er tillagt, herunder ved lokal utvikling og planlegging, forvaltning og tjenesteyting.

Kommunen skal medvirke til at helsemessige hensyn blir ivare tatt av andre myndigheter og virksomheter. Medvirkning skal skje blant annet gjennom råd, uttalelser, samarbeid og deltagelse i planlegging. Kommunen skal legge til rette for samarbeid med frivillig sektor.

§ 5. Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer i kommunen

Kommunen skal ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen og de positive og negative faktorer som kan virke inn på denne. Oversikten skal blant annet baseres på:

- opplysninger som statlige helsemyndigheter og fylkeskommunen gjør tilgjengelig etter §§ 20 og 25,
- kunnskap fra de kommunale helse- og omsorgstjenestene, jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 3-3 og
- kunnskap om faktorer og utviklingstrekk i miljø og lokalsamfunn som kan ha innvirkning på befolkningens helse.

Oversikten skal være skriftlig og identifisere folkehelseutfordringene i kommunen, herunder vurdere konsekvenser og årsaksforhold. Kommunen skal særlig være oppmerksom på trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale eller helsemessige problemer eller sosiale helseforskjeller.

Departementet kan gi nærmere forskrifter om krav til kommunens oversikt.

§ 6. Mål og planlegging

Oversikten etter § 5 annet ledd skal inngå som grunnlag for arbeidet med kommunens planstrategi. En drøfting av kommunens folkehelseutfordringer bør inngå i strategien, jf. plan- og bygningsloven § 10-1.

Kommunen skal i sitt arbeid med kommuneplaner etter plan- og bygningsloven kapittel 11 fastsette overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet som er egnet til å møte de utfordringer kommunen står overfor med utgangspunkt i oversikten etter § 5 annet ledd.

§ 7. Folkehelseiltak

Kommunen skal iverksette nødvendige tiltak for å møte kommunens folkehelseutfordringer, jf. § 5. Dette kan blant annet omfatte tiltak knyttet til oppvekst- og levekårsforhold som bolig, utdanning, arbeid og inntekt, fysiske og sosiale miljøer, fysisk aktivitet, ernæring, skader og ulykker, tobakksbruk og alkohol- og annen rusmiddelbruk.

Kommunen skal gi informasjon, råd og veiledning om hva den enkelte selv og befolkningen kan gjøre for å fremme helse og forebygge sykdom

Rådmannen er kommunens øverste leder og har ansvar for alle kommunalt ansatte.

FORSKRIFT OM SYSTEMATISK HELSE-, MILJØ OG SIKKERHETSARBEID I VIRKSOMHETER (Internkontrollforskriften)

§ 1. Formål

Gjennom krav om systematisk gjennomføring av tiltak, skal denne forskrift fremme et forbedringsarbeid i virksomhetene innen

- arbeidsmiljø og sikkerhet
- forebygging av helseskade eller miljøforstyrrelser fra produkter eller forbrukertjenester
- vern av det ytre miljø mot forurensning og en bedre behandling av avfall slik at målene i helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen oppnås

RAMMEPLAN FOR BARNEHAGENE FRA KUNNSKAPSDEPARTEMENTET

Kap. 3 – fagområder: «Barnehagen skal gi barn grunnleggende kunnskap på sentrale og aktuelle områder». Videre i kap. 3.6 Nærmiljø og samfunn:

«Gjennom arbeid med nærmiljø og samfunn skal barnehagen bidra til at barna blir kjent med og deltar i samfunnet gjennom opplevelser og erfaringer i nærmiljøet.

FORSKRIFT OM MILJØRETTET HELSEVERN I BARNEHAGER OG SKOLER M.V.

Kapittel 2 og 3

I følge forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler, skal barnehager og skoler drives slik at skader og ulykker forebygges. I veiledere for internkontrollsystem er trafikk ofte ikke nevnt. Derfor må virksomhetsledere selv sørge for at trafikksikkerhet inngår som en naturlig del av HMS arbeidet i barnehager og skoler.

§ 2-4 Ansvar og internkontroll

§ 3-14 Sikkerhet og helsemessig beredskap

LÆREPLANVERKET FOR KUNNSKAPSLØFTET

Inneholder kunnskapsmål om trafikk etter 4., 7. og 10 trinn

Kompetansemål etter 4. trinn:

- Eleven skal kunne følge trafikkregler for fotgjengere og syklist.

Kompetansemål etter 7. trinn:

- Eleven skal kunne praktisere trygg bruk av sykkel som fremkommestmiddel.

Kompetansemål etter 10. trinn:

- Gjøre greie for hvordan trafikksikkerhetsutstyr hindrer og minsker skader ved uhell og ulykker.
- Gjøre rede for begrepene fart og akselerasjon, måle størrelsene med enkle hjelpemidler og gi eksempler på hvordan kraft er knyttet til akselerasjon.
- Gjennomføre forsøk med lys, syn og farger, beskrive og forklare resultatene.
- Gjøre greie for hvordan bruk av rusmidler kan føre til helseskader og drøfte hvordan den enkelte og samfunnet kan forebygge helseskadene.

EKSEMPLER PÅ KONKRETE TILTAK I EN KOMMUNAL TRAFIKKSIKKERHETSPLAN

▶ Skole/barnehage

- Tiltak:** Alle grunnskoler og barnehager i kommunen skal implementere retningslinjer i samsvar med fylkeskommunens kriterier/sjekklistene for «trafikksikker skole»
- Frist:** Innen desember...
- Ansvar:** Enhetsleder oppvekst
- Kostnad:** Tidsressurs
-

▶ Frivillige lag og foreninger

- Tiltak:** Kommunen skal påvirke til at alle lag frivillige lag og foreninger til å utarbeide egne retningslinjer for transport innenfor egen virksomhet. Det øremerkes årlig kulturstøttemidler til dette formålet.
- Frist:** Årlig
- Ansvar:** Enhetsleder kultur
- Kostnad:** kr. pr. år
-

▶ Kommunens politikere og ansatte

- Tiltak:** Utarbeide og implementere retningslinjer for tjenestereiser (reisepolicy) som skal gjelde for alle ansatte som går eller kjører i tjenesten
- Frist:** Reisepolicy vedtatt innen utgangen av
Implementeres i virksomheten innen utgangen av
- Ansvar:** Rådmann
- Kostnad:** Tidsressurs
-

▶ Kartlegging av trafikkulykker

- Tiltak:** Det skal årlig utarbeides en oversikt over trafikkulykker/uhell i kommunen. Materialet skal inngå som en del av oversikten i kommunens helseforebyggende arbeid.
- Frist:** Utgangen av mars hvert år
- Ansvar:** Enhetsleder helse
- Kostnad:** Tidsressurs
-

▶ Sikre «Grønnåsveien for myke trafikanter»

- Tiltak:** Bygge fortau fra til.....
- Frist:** Ferdigstilles vår
- Ansvar:** Enhetsleder teknisk
- Kostnad:**kr. pr. år (finansieres gjennom fylkeskommunale midler)?
Kommunal egenandel kr.

A series of horizontal dotted lines spanning the width of the page, providing a template for writing. The lines are evenly spaced and extend across most of the page's width.

FOR MER INFORMASJON OG GODE EKSEMPLER:
www.trafikksikkerkommune.no

**HORDALAND
FYLKESKOMMUNE**

TRYGG TRAFIKK